

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директорка Луганської ОУНБ

 Моїсєєва С.А.
17.01.2023

Звіт
про роботу
Луганської ОУНБ
2022 рік

Після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну та повної окупації Луганської області, ЛОУНБ переміщена на підконтрольну територію України.

Матеріально-технічна база ЛОУНБ втрачена. Вдалося евакуювати документи, інформацію з бухгалтерським обліком, основну бібліотечну базу даних АБІС, що дозволило відновити та продовжити діяльність закладу.

У бібліотеці застосований дистанційний режим роботи та налагоджена робота в змішаному онлайн/офлайн режимі.

З травня основну діяльність ЛОУНБ здійснює в м. Черкаси. Для працівників, які знаходяться в інших містах України, продовжено дистанційний режим роботи.

У травні бібліотеці вдалося налагодити майже всі функції та послуги, окрім послуги читання. Протягом червня-серпня відновлені всі офіційні інтернет-ресурси закладу – вебсайт, представництва в соціальних мережах, офіційні канали в телеграмі та ютубі. Тож, протягом року бібліотека продовжувала бібліотечне обслуговування користувачів, серед яких ВПО з Луганської та інших областей України. Діяльність проводилася як онлайн – за допомогою засобів комунікації та офіційних інтернет-ресурсів бібліотеки, так і в режимі виїзних заходів – у приміщеннях бібліотек, освітніх просторів, гуманітарних центрів тих міст, у яких бібліотечні фахівці перебувають та здійснюють свої робочі завдання. Діяльність організована в форматі прєкту «Мандрівна бібліотека», який висвітлено на спеціальному інтернет-ресурсі: <http://nomlib.library.lg.ua/>

Завдяки такій організації роботи вдалося досягти виконання більшу половину від запланованих на мирний час показників роботи.

Тож, станом на звітний період основні показники роботи ЛОУНБ становлять:

- Обслужених користувачів (тих, хто звернувся за бібліотечними) – **5429 особи**, зокрема зареєстровані в Єдиній базі даних користувачів – **1920 осіб**
- Загальна кількість відвідувань бібліотеки становить – **6100 осіб**
- Відвідування інформаційних ресурсів бібліотеки в Інтернет становить **45914**
- Загальний перегляд підготованих бібліотекою інформаційних матеріалів становить **46871**
- Показник загального охоплення онлайн аудиторії онлайн ресурсів ЛОУНБ сягає **264727**

Протягом звітного періоду бібліотека організувала **363 (порівняння з минулим роком – 356) освітніх та соціокультурних заходів**, серед яких тренінги, навчання з програмування та ІТ-грамотності, розмовні клуби, зустрічі з письменниками, істориками, презентації, заняття з йога-терапії, музичні квартирники, мистецька акції тощо.

Загалом заходи, організовані бібліотекою, відвідали **4560 відвідувачів (порівняння з минулим роком – 7400)**.

Отже, не зважаючи на складну ситуацію, у якій довелося функціонувати бібліотеці, показник проведених активностей для читачів та їхнє відвідування знизилася порівняно з минулим роком у середньому лише на 25%, а кількість проведених активностей навіть зросла.

Через неможливість надавати послугу читання (увесь книжковий фонд залишився на окупованій території, а приміщення для організації нового книжкового зібрання бібліотеці надано не було), річна книговидача становить лише **5912 прим.**

Частково цю ситуацію вдалося виправити: бібліотека намагалася поліпшити ситуацію за рахунок надання користувачам вільних джерел інтернет через інформаційні розсилки. **Кількість джерел Інтернет становить 3536.**

Науковий супровід розвитку бібліотек регіону під час воєнного стану та методична робота

Не припинила свою діяльність ЛОУНБ і як методичний центр для бібліотек області. Після переміщення з окупованої території, працівники бібліотеки зосередилися на налагодженні комунікації з бібліотекарями області, їхнього місця знаходження та нагальних потреб.

З початку березня триває збір інформації щодо стану справ у бібліотеках Луганщини, руйнувань у бібліотеках, ситуації навколо майна та бібліотечних фондів на окупованих територіях, ситуації з кадрами тощо.

У звітному періоді Луганською ОУНБ видані такі **методичні поради**:

- «Як організувати дистанційну роботу бібліотеки»
- «Мобільний бібліотекар уміє маневрувати»
- «Алгоритм дій керівнику бібліотеки, що опинилися на окупованій території»

Згідно з планом роботи науково-методичного відділу весь рік працювала **«Обласна школа керівники Non Stop»**, яка в умовах евакуації перетворилася на комплекс нарад, мозкових штурмів і зустрічей певної психологічної підтримки навзаєм. Ці онлайнві зустрічі не лише для керівників та методистів, а й для всіх бібліотечних фахівців Луганщини, які не зрадили ні країні, ні своїй професійній справі. Спільнота колег підтримує зв'язок у відео-форматі ZOOM та в спільному телеграм-чаті задля обміну думками та досвідом. Протягом 2022 року провели **12 онлайнвих зустрічей з бібліотечними фахівцями Луганщини**, серед яких директори, методисти та бібліотекарі. Спільно напрацьовано концепцію нової бібліотеки після деокупації, яка постала у вигляді стратегії з відкритими до обговорення питаннями – *«Бібліотеки після деокупації. Як бути далі?»*. Також завдяки спільним зусиллям написали пропозиції щодо майбутніх змін у державній звітності бібліотек.

Протягом року методисти ЛОУНБ здійснювали щотижневу розсилку інформаційних матеріалів у сфері культури та бібліотечної справи, зокрема для евакуйованих бібліотечних фахівців Луганщини, і через месенджери бібліотечним фахівцям області, що знаходяться в окупації.

Методичною службою обласної бібліотеки підготовані та проведені низка професійних тренінгів як для бібліотечних фахівців області, так і для колег з інших регіонів України, а саме:

- «Міжрядковий PR»: тренінг з промоції читання (онлайнво на платформі ZOOM) – 90 учасників
- «SMM-ліфтинг бібліотеки: ведення каналів комунікації»: менторська зустріч у межах проєкту «Lib: продовження»
- «Розвиток спроможності бібліотек-Хабів цифрової освіти»: комплекс онлайнвих тренінгів за проєктом ПРООН за підтримки ВГО УБА
- «Брейнпарк»: медіашкола. 2 комплекси тренінгів по 5 занять за різними темами (у гібридному форматі, наживо заняття проводилися на базі Дніпровської міської бібліотеки).
- Серія тренінгів з інформаційної та кібербезпеки в межах Проєкту підтримки Дія, що фінансується ПРООН та урядом Швеції: 4 тренінги

Окрім тренінгів протягом року фахівці ЛОУНБ долучалися ще до 8 професійних активностей (методичні консультації у межах регіональних семінарів і практикумів, виступи на конференціях, навчальні консультації для колег), зокрема виступали:

- на всеукраїнському вебінарі за проектом «Жінка-лідерка в цифровому просторі»
- у межах семінару-практикуму бібліотечних працівників Черкаської області
- на всеукраїнській науково-практичній бібліотечній конференції від Бібліотеки Університету Ушинського
- у щорічній конференції Всеукраїнської громадської організації УБА
- на ІХ Школі професійної майстерності від ДБУ для юнацтва
- у практичній сесії з обміну досвідом від IREX у межах проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»

Загалом освітні та методичні заходи, підготовані фахівцями ЛОУНБ, відвідали **499 осіб**.

Багато уваги працівники обласної бібліотеки приділяли професійному спілкуванню з іноземними колегами та виступали на міжнародних конференціях і спеціальних вебінарах. За цим напрямом представлено **6 виступів та 2 інтерв'ю**:

- Виступ на вебінарі Library Service in Times of War/Бібліотечне обслуговування під час війни, організовано Асоціацією бібліотек штату Колорадо, США
- Виступ на сесії з нетворкінгу з бібліотекарями з України, Бельгії, Франції, Румунії, Молдови, Armenii, Філіпін (онлайново)
- Виступ на Світовому кафе та мережуванні «Українські бібліотеки у воєнний час», міжнародна вебконференція в межах проекту Growing Active Citizens Hubs, що впроваджується Progress Foundation (Romania) за фінансової підтримки Європейського Союзу та Black Sea Trust for Regional Cooperation (онлайново)
- Онлайнова міжнародна зустріч «Сучасний стан українських бібліотек та бібліотекарів: співпраця, кооперація, підтримка». Організатори Гете-інститут (Німеччина), Німецька асоціація бібліотекарів, ВГО УБА
- Участь в 8-му міжнародному бібліотечному конгресі, Лейпциг, Німеччина, в ролі спікера в складі української делегації (наживо)
- Участь у панельній стрімінговій дискусії «Libraries as sanctuary with Luhansk library in Ukraine» у межах Фестивалю бібліотек від Manchester City of Literature (онлайново)
- Інтерв'ю французькому виданню Actualite щодо проблеми актуалізації бібліотечних фондів в Україні
- Інтерв'ю журналістам New York Times щодо ситуації в бібліотеках Луганщини під час війни

Протягом року фахівці бібліотеки брали участь у таких професійних проектах:

- *«Бібліотеки як хаби цифрової освіти» (в межах проекту підтримки ДІЯ) за фінансової підтримки ПРООН та уряду Швеції*

Проект спрямований на розвиток в бібліотеках України такого напрямку роботи як організація цифрових послуг та навчання мешканців громад цифровим навичками. Двоє працівників бібліотеки брали участь як слухачі, троє – як тренери та автори навчального посібника для публічних бібліотек.

- *ЛІВ.Продовження. Проект Благодійного фонду «Бібліотечна країна» за підтримки програми Black Sea Trust фонду German Marshall Fund*

Проект спрямований на підтримку бібліотек, що постраждали від воєнних дій. Взяли участь у 17 вебінарах і практикумах у межах проекту, а також підготували та подали 2 заявки на додаткове фінансування на потреб ЛОУНБ.

Протягом 2022го року додатковою діяльністю відділу науково-методичної роботи стало ведення сторінки Управління у мережі «Фейсбук». За цей час написали/відредагували й опубліковано *110 дописів* та здійснили *109 репостів* з інших джерел.

Багато часу працівники ЛОУНБ приділяли **самоосвіті та підвищенню кваліфікації**. Абсолютно всі працівники проходили навчальні курси як на професійних онлайн платформах, так і в межах партнерської взаємодії з ВГО Українська бібліотечна асоціація. Загалом протягом року отримали **42 сертифікати** про проходження навчання за темами, що присвячені критичному мисленню, допомоги ВПО та громадянам на окупованих територіях, попередженню ризиків вибухонебезпечних предметів, базовим навичкам психологічної допомоги, безпечній комунікації під час війни та основам міжнародного права тощо.

Отримані знання бібліотекарі використовують під час організації соціокультурних заходів та наданні консультаційних послуг.

Формування книжкового фонду

На кінець звітного року загальний бібліотечний фонд складе **12,9 тис.** примірників.

За рік надійшло та оброблено: **112 прим.**

Загальна книговидача складає **5 912 прим.**

На жаль бібліотечний фонд залишається на окупованій території, та контроль за його станом втрачено.

Щоб запустити послугу читання, у вересні ЛОУНБ розпочала роботу з організації пересувної колекції книг для обслуговування користувачів з числа ВПО з Луганщини в Луганському гуманітарному хабі, що в Черкасах. Збір колекції проводиться через пожертви від користувачів та авторів.

Інформаційні послуги для користувачів бібліотеки

Більшу частку своєї діяльності бібліотека зосередила на наданні інформаційних послуг користувачам.

За звітний період організовані створення поточних інформаційних дайджестів, таких як:

- «Інформаційна Паляниця»: добірки корисних ресурсів для користувачів
- «Світло знань»: добірка корисних онлайн-курсів для освітян
- «Допомога поруч»: добірка гуманітарних хабів для ВПО з Луганської області
- «Search for the missing»: добірка ресурсів для пошуку людей, які зникли під час війни
- «Англійська легко!»: добірка онлайн-ресурсів для дорослих вивчення та вдосконалення англійської мови
- «Корисно знати»: цикл інформаційних дайджестів з рекомендаціями під час війни

- «Далебі»: досліджуємо новий український правопис
- «ЛітОглядки»: огляди українських книг тощо.

У межах групового інформування здійснені тематичні розсилки серед користувачів ЛОУНБ:

- «Що має знати внутрішньо переміщена особа»
- «Як допомогти волонтерам під час війни?»
- «Як не стати жертвою російської дезінформації?»
- «Як виїхати з зон активних бойових дій і окупованих територій?»
- «Допоможемо разом»: добірка безкоштовних ресурсів психологічної допомоги онлайн
- «Освіта в тренді»: добірка безкоштовних корисних ресурсів і бізнес-подкастів для українців

Також розсилалися інформаційні підбірки до знаменних дат.

Загалом підготовано **35 інформаційних матеріалів**, у яких представлені **762 інтернет-джерела**

Неформальна освіта користувачів бібліотеки

Цей напрям роботи – найбільш актуальний у кризових умовах. Основні зусилля бібліотека зосередила на освітніх заходах з підвищення цифрових компетентностей, медійної та кібербезпеки, реалізації програми підтримки української мови як державної, розвитку ІТ-підготовки дітей та підлітків, психологічній адаптації українців до умов війни.

У межах роботи Хаба цифрової освіти (який діяв переважно в режимі віртуального офісу) здійснювалася допомога населенню на окупованих територіях:

1. Проведено **1527 онлайн/офлайн індивідуальних консультацій** та навчань для **727 осіб** за темами:
 - Користування застосунком ДІА
 - Отримання державних послуг онлайн
 - Користування банківськими сервісами
 - Подання заявки на допомогу від міжнародних організацій (е-допомога)
 - Пошук відео у YouTube
 - Користування месенджерами Viber, Telegram
 - Налаштування звуку, вібрації, яскравості телефону
 - Відеодзвінки у Signal
2. Проведено **70 групових занять** офлайн/онлайн для **250 осіб** за темами:
 - Користування застосунком Facebook на смартфоні
 - Робота з сервісами Google
 - Копіювання у Excel
 - Користування смартфоном
3. Підготовано **15 методичних посібників** з покроковою інструкцією з використання необхідних мобільних застосунків та програм для здійснення комунікації і підтримки користувачів, що залишилися на окупованій території, серед них:
 - Вхід до застосунку Приват24 на окупованих територіях
 - Вхід до застосунку Ощад24/7 на окупованих територіях

- Посібник з використання месенджера Telegram
- Робота з файлами та usb-накопичувачами
- Посібник з використання WhatsApp
- Сервіс «Direkt»
- Встановлення VPN на комп'ютер та гаджети

Усі посібники розповсюджувалися серед користувачів бібліотек захищеними каналами зв'язку

У листопаді-грудні ЛОУНБ спільно з Луганським обласним відділенням УБА розробила проектну заявку «*Організація пересуваного ХАБу цифрової освіти для ВПО*». Проект передбачається реалізувати в м. Черкаси на базі Луганського гуманітарного хабу.

Розмовні клуби української мови : цей формат роботи вперше апробовано бібліотекою 2021 року в Старобільську. Базуючись на існуючому досвіді, у звітному році працівниками бібліотеки організовано функціонування розмовних клубів української мови під загальною назвою «*Йой: бадьора українська мова*» в бібліотеках та громадських центрах м. Дніпро і в Старобільському гуманітарному штабі у м. Свалява.

Незвичний для бібліотек формат психологічних занять: йога-терапія також мав свою історію ще задовго до повномасштабного вторгнення. Бібліотекарі продовжили підтримувати своїх користувачів та протягом року проводили онлайнів (для користувачів з окупованих територій та тих, що виїхали за кордон чи в інші міста України) і офлайнів – для нових клієнтів бібліотеки на освітніх та гуманітарних майданчиків в м. Черкаси та м. Свалява.

Загалом провели **61 заняття для 3-х груп.**

Майже одразу після евакуації бібліотеці, як координатору регіональної мережі клубів кодування для дітей та підлітків, вдалося поновити роботу цієї мережі в межах ***Всеукраїнського волонтерського проекту Code Club UA.***

Упродовж 2022 року мережа клубів програмування для дітей і підлітків 8-17 років Code Club Луганщина зусиллями працівників бібліотеки та менторів провела **два навчальних модулі.**

Загалом у групах навчалось **112 дітей** з різних куточків України та з-за кордону. Викладали курси 10 менторів-волонтерів: IT-фахівці, вчителі, студенти та бібліотекарі.

Вдалося також поновити навчальний процес у Code Club Кременської бібліотеки для дітей за напрямком «Комп'ютерна грамотність та відеоомонтаж».

Наприкінці кожного семестру випускники курсів отримували сертифікати, а їхні викладачі – посвідчення ментора-волонтера проекту Code Club Україна.

У липні ЛОУНБ організувала та провела (онлайнво) дитячу літня IT Школу. **Проведено 11 занять для 90 дітей.**

Освітні та соціокультурні заходи

Основними формами соціокультурних заходів під час дії воєнного стану стали діалоги та дискусії на теми трансформації культури взагалі та бібліотек зокрема, письменницькі зустрічі в форматі стрімів, благодійні концерти та квартирники, містецькі акції.

Найбільшої популярності набули наступні активності:

- «Терція»: презентація Мандрівної Луганської ОУНБ в м. Черкаси за участі старобільських музикантів.
- «Луганська обласна універсальна наукова бібліотека: від Good library до Мандрівної бібліотеки»: презентація ЛОУНБ: Діалогове вікно з представниками культури для ВПО та мешканців Холмівська ОТГ, Закарпатська обл.
- «Трансформація культурних інституцій»: дискусія у межах соціального хабу Центру сучасної культури у м. Дніпро
- «Синергія орієнтацій: що робити з/у бібліотеками після війни: жива дискусія у Києві. Місце проведення - наукова бібліотека КПІ ім. Денисенка.
- «Spatium: простір музики, поезії та історій зі Слобожанщини»: дискусія за участі поетів та музикантів

Великого розголосу набув **проект «Мистецьке переродження» – відновлення муралу з віршами Сергія Жадана у м. Ужгород, знищеного окупантами в Старобільську**. Одним з ініціаторів стала ЛОУНБ.

Інформаційна робота в інтернеті

Опинившись в умовах відсутності приміщення для обслуговування користувачів, ЛОУНБ зосередилася на утриманні інтернет-аудиторії та проводила активну інформаційну діяльність у соцмережах та здійснювала комунікацію з користувачами за допомогою телекомунікаційних технологій.

На сторінці закладу у фейсбуці розміщувалися публікації в актуальних рубриках: «Інформаційна паляниця», «ЛітОглядки», «Далебі», «Творча майстерня», публікувалися дописи з поточних актуальних питань, інформація про заходи та інші активності. **Усього розміщено 294 інформаційних дописи.**

На офіційному каналі в телеграмі розміщено **87 інформаційних дайджестів**, зокрема огляди книг та статті на соціально-політичні теми.

На офіційній сторінці в твітері – **115 дописів**, спрямованих більше на зарубіжну аудиторію бібліотеки, які висвітлювали історію переміщення бібліотеки та її поточну діяльність.

На офіційній сторінці бібліотеки в інстаграмі розміщені **54 публікації**, переважно про соціокультурні заходи, а також розміщувалися трансляції окремих подій.

На платформі Anchor розміщені **5 подкастів**, підготовлені до історичних дат та присвячених видатним діячам культури України.

У звітному періоді ЛОУНБ здійснила перезавантаження роботи та розкрутка бібліотечного каналу на YouTube. Так, серед нових продуктів на каналі з'явилися актуальна **відеорубрика «Бібліотекар/ка шарить»**, для якої обираються особливо чутливі теми, як-от: що робити з російськими класиками, які книги варто списувати з фонду; які бібліотечні стереотипи досі заважають нам жити; як переформатовати бібліотечні традиції тощо. З'являються на каналі і відео з життя до 24 лютого – відеоогляди книжок, краєзнавчий проєкт «Топ-топ Луганщиною», де досліджується культурна ідентичність Луганщини. Упродовж року відзнято та розміщено на каналі YouTube **28 навчально-пізнавальних відео.**

Промоція бібліотеки

Одним з найважливіших напрямів діяльності бібліотека вважає донесення до світової спільноти стану справ в країні, та можливість поділитися набутим досвідом з колегами у всьому світі. Працівниками бібліотеки підготовано та надано **29 матеріалів** у вигляді статей, інтерв'ю вітчизняним і зарубіжним ЗМК щодо роботи бібліотеки, а також стану бібліотечної галузі в Україні взагалі.

Проектна діяльність

ЛОУНБ проводила активну проектну діяльність та долучалася не лише до професійних проектів, про які згадано вище, але й до волонтерських мистецьких та культурних ініціатив.

Працівники бібліотеки брали участь в **5 проєктах**, серед них:

- *«Ніхто не острів», «о.твори», «Ірпінь: відродження» (у співпраці з мистецькою агенцією ArtPole)*

Здійснювалася розробка рекламної продукції, та просування проєкту у соцмережах і дизайном деяких візуальних матеріалів. Загалом за рік опубліковані 10 дописів для фейсбуку та 80 текстів для інстаграму. Також співпраця відбувалася у волонтерських толоках, та підготовці фоторепортажів.

- *Проект «Допомога завжди поруч» у межах «Програми ЄС Міцні регіони – Спеціальна програма підтримки України», що співфінансується Європейським Союзом та Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ)*

Проведення освітніх тренінгів

- *«Мир у цифровий час» – проєкт реалізується в Закарпатській області ГО «Центр спільного розвитку „Дієва громада” у співпраці з громадською організацією «Фундація прав людини» та фінансується Інститутом зовнішніх культурних зв'язків (IFA) коштами Міністерства закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина.*

Проведення блог-кафе, написання блогів, участь у семінарах

- *«Молодіжні інтеграційні центри Захід» спільно з ГО «Простір молоді» (Ужгород) у партнерстві з Центром Довженка (Львів), МАОМС «Агенція розвитку ОТГ Прикарпаття» (м. Івано-Франківськ), комунальною установою «Молодіжний центр Чернівців „Резиденція молоді”» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).*

Культурно-мистецькі заходи

- *Мистецька артрезиденція «Аура міста» у співпраці з ГО «Центр спільного розвитку „Дієва громада”»*

Організація резиденції в м. Свалява

Також працівники ЛОУНБ активно долучалися до волонтерської діяльності та збору коштів на потреби ЗСУ, а саме:

- Працювали в гуманітарних штабах м. Свалява, м. Дніпро, м. Черкаси
- Брали участь у відновленні інфраструктури м. Ірпінь та допомагали в організації показу відеоітерв'ю очевидців воєнних подій у м. Ірпінь
- Організували благодійні концерти в Ужгороді, Києві, Черкасах
- Допомагали плести маскувальні сітки в Хмельницькому гуманітарному штабі.
- Здійснювали інформаційний супровід збору коштів на потреби ЗСУ – розіграш поштових марок «Русській карабель, іді на...»
- Здійснювали передачу тепловізорів для потреб військових (м. Дніпро)
- Здійснювали візуальний, текстовий і комунікаційний супровід збору коштів на тепловізор і тактичні навушники для батальйонів «Братство» і Національної гвардії

Разом рухаємося до Перемоги. Готові до нових викликів. Збережемо бібліотеку як унікальне явище на просторах Луганщини, яке не так просто знищити, як вважають наші вороги.

Висновки

Діяльність Луганської ОУНБ не вперше виходить за межі класичної бібліотечної діяльності. Цьогоріч більшість змін були вимушеними, але досвід кожного напрямку роботи, класичного і ні, є важливим для формування свіжого погляду на подальшу діяльність та впровадження майбутніх інновацій. Досвіду мандрівного формату та розширення горизонтів співпраці набули не лише фахівці ЛОУНБ, а й наші колеги з різних бібліотек Луганщини в евакуації. Чекаємо нашої перемоги та миру, аби втілити напрацьовані ідеї в бібліотеках рідної Луганщини.